

J.P. Okeson. Bell's orofacial pains. The clinical management of orofacial pain. 567 bl., geïll. Chicago: Quintessence Publishing Co. Ltd., 2005. Prijs £ 47.00. ISBN 0 86715 439 X.

Patiënten met orofaciale pijn consulteren, naast andere disciplines, regelmatig de tandarts omdat deze als geen ander in staat is de dentogene oorzaken uit te sluiten. Om dit diagnostisch proces goed te laten verlopen en - indien gewenst - zelf beleid in te zetten of te verwijzen, moet de tandarts op de hoogte zijn van de recente inzichten in het wetenschappelijk onderzoek over pijnmechanismen, diagnostiek en beleid bij orofaciale pijn. De voorliggende zesde herziene uitgave gaat in op deze aspecten, zonder daarbij de klinische relevantie te verliezen. Tussen de verschillende tekstdelen zijn in totaal 35 relevante casus verweven, die dit boek vooral voor de clinicus extra aantrekkelijk maken. De opzet omvat een breder veld dan hetgeen gebruikelijk wordt verstaan onder temporomandibulaire dysfuncties.

Het boek bevat drie delen, te weten pijnmechanismen, diagnostiek en beleid bij pijnsyndromen die in de orofaciale regio voorkomen. In het eerste deel komen onderwerpen aan de orde zoals nociceptie, neuroanatomie en functie van het trigeminale systeem, de neuroanatomie, neurofysiologie en de verwerking van nociceptieve impulsen in het centraal zenuwstelsel (CZS). Klinisch belangrijke aspecten als geprojecteerde pijn en gerefereerde pijn, co-contractie en pijnmodulatiemechanismen worden beschreven. Verschillende illustraties ondersteunen hier de tekst op een heldere wijze.

Het tweede deel beschrijft de klinische consequenties van vormen van orofaciale pijnen. De belangrijkste onderwerpen zijn de psychologische aspecten, de plasticiteit van het CZS en de classificatie van orofaciale pijn, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de fysieke en de psychologische aspecten van pijn. Hierna wordt gedetailleerd ingegaan op de principes van de diagnostiek: anamnese, klinisch onderzoek inclusief diagnostische blokkades door middel van lokale anesthesie, het oriënterend neurologisch onderzoek van de hersenzenuwen, de evaluatie van de cervicale wervelkolom en het specifieke spier- en gewrichtsonderzoek, het onderzoek van de occlusie en de beeldvorming van relevante structuren. Tot slot volgt een uitgebreide weergave van het algemene beleid bij chronische orofaciale pijn. Het betreft farmacologische therapie, fysiotherapie, de klassieke opbeetplaat en psychologische therapie.

In deel drie worden pijnsyndromen beschreven die, waar dit relevant is, ruim worden geïllustreerd. Het betreft pijn ervaren in de weke delen en de gingiva, de gebitselementen, de kauwspieren, de kaakgewrichten, viscerale pijn (onder andere oorpijn), vasculaire en neurovasculaire pijn, en neuropathische pijn. Het boek bevat tevens een woordenlijst, waarin de meest gebruikte termen op dit terrein zijn opgenomen.

Dit boek zal vooral tot zijn recht komen in de handen van de tandarts die zich toelegt op de behandeling van patiënten met een chronische orofaciale pijn. Door de duidelijke opzet is het zeker ook aan te bevelen als leerboek voor de tandarts die nog relatief weinig ervaring heeft met deze patiëntenzorg. Ook de plezierige schrijfstijl en het grote aantal recente literatuurverwijzingen ten opzichte van de vorige uitgave uit 1995, komen de uitgave ten goede. De auteur verduidelijkt dat het al dan niet aanwezig zijn van pijn in het orofaciale gebied niet gekoppeld is aan het bestaan van 'optimale occlusale omstandigheden'. De benadering wekt interesse ten aanzien van de complexiteit van het fenomeen pijn,

en benadrukt de noodzaak om pijnklachten in het hoofd-halsgebied te allen tijde een brede invalshoek te gunnen.

M.H. Steenks, Groenekan

Medisch consult in 18 talen. Geneeskundige zakboeken 1. 376 bl. Maarn: Prelum uitgevers, 2005. Prijs € 27,50. ISBN 90 8562001 5.

Dit oorspronkelijk in Duitsland verschenen boekje is bestemd voor werkers in de gezondheidszorg die geconfronteerd worden met buitenlandse patiënten van wie ze de taal niet begrijpen. Het is bedoeld als een eerste hulp bij communicatie. In totaal staan er 231 begrippen in, vertaald in achttien voornamelijk Europese talen: Albanees, Duits, Engels, Frans, Grieks, Hongaars, Italiaans, Kroatisch, Marokkaans, Papiament, Pools, Portugees, Roemeens, Russisch, Slowaaks, Spaans, Tsjechisch en Turks.

Na een vertaling van algemene administratieve gegevens zoals naam, adres en geboortedatum volgt een twintigtal algemene begrippen zoals de vertaling van de woorden 'wanneer' en 'verwijzing'. Daarna volgt een alfabetische lijst van ongeveer 130 klachten en diagnoses in het Nederlands met daarachter de vertaling plus de fonetische weergave in een van de achttien talen. Voorbeelden van de klachten en diagnoses zijn de woorden: abces, baarmoederontsteking, circulatiestoornis, (stekende) pijn, tandvleesontsteking en zweer. Evenzo is er een alfabetische lijst van werkwoorden die aan kunnen geven wat de patiënt moet doen of laten, zoals 'openen', 'bijten', 'doorslikken', 'betalen' en twintig woorden van de maatregelen die een arts wil nemen, zoals bloeddruk meten, röntgenopname maken en boren.

Merkwaardig is dat dit boekje eigenlijk geheel geschreven is voor het eenrichtingverkeer van de arts, de verpleegkundige of de paramedicus naar de buitenlandse patiënt toe. Er is uitsluitend sprake van alfabetisch gerangschikte Nederlandse woorden. Omdat de buitenlandse woorden niet op alfabet zijn gezet, is het begrijpen van een klacht in de vreemde taal met behulp van dit boekje dus erg lastig. Een Poolse patiënt die 'zavroet gloyv' zegt en naar zijn hoofd wijst, zou dus wel eens hoofdpijn kunnen bedoelen, maar als we bij 'hoofdpijn' kijken, staat daar 'boel glovi'. Verder zoeken dus, 'hersenschudding' is 'vstjons moez-goe', ook niet wat hij bedoelt, en uiteindelijk komen we bij 'duizeligheid', want daarachter staat 'zavroet gloyv'. Luisteren blijft dus erg moeilijk met dit boekje bij de hand. Maar als er verder geen enkele mogelijkheid is, dan biedt dit zakboek toch een eerste helpende hand, vooral door de goede fonetische weergave van de buitenlandse woorden.

A.M. van Luijk, Almere